

АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 351.81.085(477)

Олексій Остапенко

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»,
проф. кафедри адміністративного та інформаційного права,
д-р юрид. наук, проф.

ПРО ЗАБОРОНИ ТА ОБМЕЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ

© Остапенко О., 2018

Розглянуто питання, що є актуальними і цікавими як для вчених, так і для практичних працівників у частині знання та дотримання вимог заборон і обмежень, передбачених нормами адміністративного права. Досить часто адміністративно-правові заборони і обмеження ототожнюють із заходами адміністративного примусу, що не співвідноситься з метою і завданнями заборон та обмежень. Звернено увагу на ролі та значенні законності під час реалізації адміністративно-правових заборон та обмежень.

Ключові слова: адміністративне право; заборона; законодавство; норма права; обмеження.

Алексей Остапенко

О ЗАПРЕТАХ И ОГРАНИЧЕНИЯХ В АДМИНИСТРАТИВНОМ ПРАВЕ

В статье рассматриваются вопросы, которые актуальны и интересны для ученых и практических работников в части знания и выполнения требований относительно запретов и ограничений, предусмотренных нормами административного права. Очень часто административно-правовые запреты и ограничения сравнивают с мерами административного пресечения, что не соотносится с целью и задачами запретов и ограничений. Обращается внимание на роль и значение законности во время реализации запретов и ограничений.

Ключевые слова: административное право; запрет; законодательство; норма права; ограничения.

ON THE PROHIBITIONS AND RESTRICTIONS IN THE ADMINISTRATIVE LAW

The article deals with the issues regarding the knowledge and observance of the requirements of prohibitions and restrictions, fixed by the rules of administrative law, that is relevant and interesting for both scientists and practitioners. Administrative prohibitions and restrictions are often identified with the administrative coercive measures, which does not correlate with the purpose and objectives of prohibitions and restrictions. Attention is drawn to the role and significance of legality when implementing administrative prohibitions and restrictions.

Key words: administrative law; prohibition; legislation; rule of law; restriction.

Постановка проблеми. Одним з актуальних питань для Української держави та українського суспільства є формування і розвиток правової держави. Закріплення цього положення в Конституції України свідчить про його пріоритетність і значущість у сучасному розвитку держави. Наявні порушення прав і свобод людини, громадського порядку свідчать про негативне ставлення окремих членів українського суспільства, посадових осіб органів публічного управління до правопорядку в Україні та чинних правових заборон і обмежень.

Мета статті. Проаналізувати сутність і науково-прикладне значення адміністративно-правових заборон і обмежень у сфері адміністративно-правових відносин. Розглянути вплив міжнародно-правових норм на формування і реалізацію заборон і обмежень у сфері адміністративно-правових відносин.

Аналіз дослідження проблеми. Теоретичні напрацювання в частині адміністративно-правових заборон і обмежень відображено у працях В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурки, Ю. П. Битяка, В. В. Богущького, В. М. Гарашука, В. В. Гордєєва, В. В. Зуй, Ю. Д. Ільїна, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, В. А. Круглова, І. М. Сопілко та інших.

Виклад основного матеріалу. У 90-ті роки ХХ століття розпочався і продовжується до сьогодні новий розвиток української державності та суспільства, що сприяє застосуванню сучасних підходів у формуванні та використанні заборон і обмежень у регулюванні адміністративно-правових відносин.

Заборони та обмеження, що передбачені нормами адміністративного права є одним із способів захисту прав, свобод і законних інтересів громадян. Держава за допомогою норм адміністративного права формулює та закріплює способи і процедури реалізації заборон і обмежень, які зобов'язують суб'єктів адміністративно-правових відносин вчиняти дії чи навпаки, не вчиняти їх в межах, передбачених законом, під загрозою застосування адміністративного примусу. Застосування адміністративного примусу при порушенні заборон та обмежень, на думку професора О. М. Бандурки, передбачає використання виняткових, екстраординарних засобів з метою припинення протиправних дій, небезпечних для життя і здоров'я людей [1, с. 981–13; 2, с. 71]. Сповна ці зобов'язання суб'єктів адміністративно-правових відносин стосуються обмежень у частині прав громадян.

Наявність заборон і обмежень для учасників адміністративно-правових відносин є необхідною умовою становлення і розвитку правової держави. До основних напрямів юридичного захисту громадян шляхом адміністративно-правових заборон і обмежень можна зарахувати:

- 1) заборона вчинення адміністративно-карних дій як громадянами, так і юридичними особами;
- 2) заборона протиправних та інших суспільно небезпечних і шкідливих дій з боку суб'єктів публічної влади;
- 3) обмеження діяльності суб'єктів, спрямованої на порушення, недотримання, невиконання покладених на них обов'язків.

Здійснення адміністративно-правових заборон і обмежень є складовою діяльності держави у сфері публічного управління за умови жорсткого і неухильного дотримання законності без порушення прав людини.

Поняття «законність» до цього часу тлумачиться як:

- 1) правильне дотримання, виконання, використання і застосування правових норм учасниками правових відносин;
- 2) один із принципів чи вимоги такого дотримання;
- 3) метод державного управління суспільством, заснований на загальному дотриманні правових приписів;
- 4) режим громадського життя, заснований на такому дотриманні.

Про точне і неухильне виконання законів, прийнятих у відповідності з ними інших правових актів державними органами, їхніми посадовими особами, громадянами, недержавними органами і організаціями йдеться у підручнику «Адміністративне право України: академічний курс» під редакцією В. Б. Авер'янова [3, с. 345]. Узагальнене бачення законності пропонують автори підручника «Адміністративне право (2010 р.)» під редакцією професора Ю. П. Битяка. Законність розглядають як багатогранне поняття, яке за своїм змістом і призначенням є одним із принципів діяльності держави, а також виступає обов'язком державних органів, інших фізичних і юридичних осіб діяти відповідно до вимог законів [4, с. 252].

Професор В. К. Колпаков, характеризуючи значення законності, звертає увагу на те, що «...ніхто не може бути підданий заходу впливу у зв'язку з адміністративним правопорушенням інакше як на підставах і в порядку, встановленому законом, а провадження у справах про адміністративні правопорушення здійснюються на основі суворого додержання законності [5, с. 120]. Ідея законності має своє закріплення в законах України, вона формується у правосвідомості українського суспільства як в цілому, так і в окремих його громадян. Йдеться про доцільність і необхідність такої реальної правомірної поведінки усіх учасників суспільних відносин, при якій не залишалось би місце свавілля [6, с. 316].

У деяких національних словниках визначення законності слід розуміти як «...один із головних принципів організації суспільного життя, сутність якого полягає у точному і неухильному виконанні законів усіма, кому ці закони адресовані» [7, с. 290]. Ми вважаємо, що законність слід розглядати як принцип державної діяльності, що втілюється в юридичних нормах, дотримання і виконання яких обов'язкове для суб'єктів правових відносин. Одночасно законність може виступати в якості режиму існуючої системи адміністративно-правових відносин населення країни з органами публічної влади [8, с. 50].

Використання терміна «заборона» (англ. – *tabo, veto*) [9, с. 74] наявне в Конституції України. Так, це стосується: 1) заборони цензури (ст. 15); 2) заборона створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом (ст. 17); 3) заборона примусової роботи, що не передбачена законом (ст. 19); 4) заборона скасовувати гарантовані Конституцією права і свободи людини і громадянина (ст. 22); 5) заборона привілеїв чи обмежень громадян перед законом. Громадяни мають рівні конституційні права і свободи (ст. 24). Вказані та інші конституційні заборони не порушують принципу законності, а лише забезпечують верховенство права. Законність є основою забезпечення заборон, що мають значне поширення в регулюванні адміністративно-правових відносин.

Для порівняння, серед заборон, які захищають права людини Білл про права людини Сполучених Штатів Америки (1789 р.) передбачає лише декілька поправок. Серед них:

Поправка V. Жодну особу не можна притягати до відповідальності за правопорушення інакше як за поданням або звинуваченням Великого журі присяжних (окрім осіб, які перебувають

на військовій службі). Жодну особу не можна двічі притягати до відповідальності за одне і те саме правопорушення. Забороняється примушувати особу свідчити проти себе.

Поправка VIII. Заборона накладати надмірні тарифи чи призначати жорстокі і незвичайні покарання.

Поправка IX. Заборона тлумачити перелічені у Конституції права як заперечення чи обмеження інших прав, що зберігаються за народом [10].

Важливими в частині заборон та обмежень на посягання життя і здоров'я людини є положення, закріплені в Конвенції про захист прав і свобод. Це стосується: 1) заборони катування (ст. 3); 2) заборони рабства і примусової праці (ст. 4); 3) заборони покарання без застосування закону (ст. 7); 4) заборони дискримінації (ст. 14); 5) заборони зловживання правами (ст. 17); 6) обмеження політичної діяльності іноземців (ст. 16); 7) обмежень, дозволених в межах, які для них встановлені (ст. 18) [11].

Зміст міжнародних правових норм, що закріплюють у собі правові заборони і обмеження, спрямований на захист прав людини має закріплення у чинному національному законодавстві України. Так, пункт 9 ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України містить норми про «...недопустимість зловживання процесуальними правами» [12]. Серед підстав кримінальної відповідальності за вчинений злочин пункт 3 ст. 2 Кримінального кодексу України закріплює положення про те, що «...ніхто не може бути притягнутий до кримінальної відповідальності за той самий злочин більше одного разу» [13].

Низка статей Кримінально-процесуального кодексу України передбачає: 1) заборону затримання особи без дозволу слідчого, судді, суду (ст. 204); 2) заборону присутності свідків у залі судового засідання (ст. 204) [14]. Закон України «Про прокуратуру» в статті 3 містить положення про «Недопустимість незаконного втручання прокуратури в діяльність органів законодавчої, виконавчої і судової влади» [15].

Українська держава ратифікувала Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, в якій передбачені: 1) заборона катування (ст. 3); 2) заборона рабства і примусової праці (ст. 4); 3) заборона дискримінації (ст. 14); 4) заборона зловживання правами (ст. 17). До часткової заборони можна зарахувати обмеження політичної діяльності іноземців (ст. 16), а також межі застосування обмежень прав (ст. 18). Окремим Протоколом № 6 (Страсбург, 28 квітня 1983 р.) до Конвенції «Про захист прав людини і основоположних свобод», передбачено скасування смертної кари [11]. Як бачимо, існує системна послідовність у національному законодавстві в частині імплементації міжнародних правових норм, що регламентують захист прав і свобод людини.

Термін «заборона» за своїм наповненням передбачає «...наказ не робити чого-небудь, а також захищати від кого та чого-небудь» [16, с. 232]. Досить часто законодавець замість терміна «заборона» використовує наступні терміни: «припинення», «недопустимість», «неприпустимість», «не може бути», «не має права» та інші слова, розуміючи їх як тотожні із заборонаю дій чи бездіяльності.

Адміністративно-правові заборони, метою яких є сприяння захисту прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, виявляють себе в дії (недопущення, обмеження, примус), спрямовані на запобігання протиправним діям та настання суспільно шкідливого і небезпечного за своїми наслідками результату. Передбачені в адміністративно-правових нормах дії, спрямовані на заборону та обмеження, є дозволеними і їх схвалює та підтримує держава.

Історичні формації розвитку людства свідчать про наявність заборон, за допомогою яких регулювалась поведінка людей. Починаючи від заборон у вигляді «табу» до норм забороненого змісту в конституціях сучасних держав. Правові заборони є одним із ефективних засобів регулювання адміністративно-правових відносин. Наявність і застосування правових заборон і обмежень сприяє захисту прав, свобод і законних інтересів громадян.

Адміністративно-правові заборони покликані утримувати людей від вчинення протиправних дій. На утримання особи від протиправної поведінки впливає величина юридичної сили адміністративно-правової заборони, ступінь її правової визначеності, як правило, в санкціях правової норми. Правова характеристика адміністративно-правових заборон за своїм змістом є складною, вона передбачає певну сукупність елементів, які характеризують механізм правового регулювання

заборон. До ознак, які характеризують термін «заборона» можна зарахувати їхню відносну самостійність та реальну можливість правового застосування в регулюванні адміністративно-правових відносин у сфері діяльності органів публічної влади.

Практичне значення теоретичних положень, що характеризують адміністративно-правові заборони і обмеження залежить від:

- 1) вдосконалення адміністративного законодавства;
- 2) вдосконалення практики застосування адміністративно-правових норм;
- 3) розвитку правової культури і виховання суб'єктів адміністративно-правових відносин.

Важливим з цього приводу є правові гарантії заборон і обмежень неправомірних дій чи бездіяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин. До них слід зарахувати загальні та спеціальні гарантії заборон і обмежень. Загальні за змістом адміністративно-правові заборони закріплені у нормах Конституції України, законах України, які передбачають правове регулювання адміністративно-правових відносин.

Так, ст. 5 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» передбачає заборону дискримінації членів профспілок [17]. Серед основних засад очищення влади передбачена заборона окремим фізичним особам обіймати певні посади (перебувати на службі), крім виборних посад в органах державної влади та органах місцевого самоврядування (ст. 1) [18].

Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їх символіки» містить заборону пропаганди комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки (ст. 3), а також заборону використання та пропаганди символіки комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів (ст. 4) [19].

Слід звернути увагу на заборони, закріплені в Правилах дорожнього руху, які стосуються водіїв (пункт 2.9), пішоходів (пункт 4.143), пасажирів (пункт 5.3), велосипедистів (пункт 6.6), осіб, що керують гужовим транспортом і погоничам тварин (пункт 7.7), а також обов'язкові для всіх учасників руху «Заборонні знаки» [20]. Спеціальні адміністративно-правові заборони впливають на стан, стабільність, дієвість і відповідність чинного адміністративного законодавства наявному рівню юридичних заборон з урахуванням притаманних для них вимог.

Це стосується заборон, які передбачені у Кодексі України про адміністративні правопорушення (надалі – КУпАП). За своїм призначенням ці заборони регулюють адміністративно-правові відносини матеріального і процесуального змісту. Наприклад, заборона зворотної дії закону, який посилює адміністративну відповідальність (ст. 8 КУпАП). Так, розгляд справ про адміністративні правопорушення здійснюється лише органами (посадовими особами) на це уповноваженими (ст. 218–244-21 КУпАП).

До спеціальних адміністративно-правових заборон можна зарахувати положення, закріплені в Законі України «Про національну поліцію». Так, поліцейському заборонено виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження чи накази (ст. 8) [21].

Умовно адміністративно-правові заборони можна класифікувати:

- 1) за об'єктами, на які поширюються заборони (суспільні відносини, які урегульовані нормами адміністративного права; відносини матеріального і процесуального змісту, врегульовані нормами адміністративного законодавства);
- 2) за юридичною силою адміністративно-правові заборони поділяються на конституційні, законодавчі, міжвідомчі (спільні), відомчі та інші;
- 3) за територіальністю заборони діють у межах країни, в окремих її регіонах та місцевостях;
- 4) за часом дії заборони можуть бути постійними, тимчасовими та короткостроковими.

Для прикладу, якщо постійна адміністративно-правова заборона передбачає припинення існування передбачених нормами правових відносин, то короткострокова заборона може поширюватися як на значний перелік суспільних відносин, так і на конкретні адміністративно-правові відносини.

Тимчасову заборону застосовують у виняткових випадках, якщо це потрібно для запобігання безпосередній загрози життю або здоров'ю людей, тварин та навколишнього природного середовища, якщо поширюються епідемії, епізоотії, інші надзвичайні події, якщо це іншими способами зупинити неможливо;

5) за суб'єктами, на яких поширюються заборони та обмеження (індивідуальні, колективні) та інші утворення, що мають статус юридичної особи. Для прикладу, ст. 83 Закону України «Про державну службу» передбачає підстави для припинення державної служби службовцем, перелік яких є чітко окресленим [22]. Відсторонення державного службовця від виконання посадових обов'язків (ст. 72), треба зарахувати до одного із адміністративно-правових різновидів обмежень.

Зовсім не повна характеристика адміністративно-правових заборон, що забезпечують законність, свідчить про їхню необхідність для дотримання належної поведінки всіх без винятку членів українського суспільства. Заборон не повинно бути багато, їх повинно бути стільки, скільки необхідно для ефективного розвитку українського суспільства та Української держави.

Узагальнене визначення адміністративно-правових заборон можна позначити як систему закріплених у нормах адміністративного права заборон, призначенням яких є захист життя, здоров'я, свободи, власності та інших адміністративно-правових відносин у сфері людської життєдіяльності.

Розгляд сутності адміністративно-правових обмежень передбачає з'ясування тотожних із заборонами ознак, властивостей, які тією чи іншою мірою зіставляють між собою, і водночас мають відмінності та особливості, закріплені в нормах права. Загальне розуміння терміна «обмеження» (англ. – *disabilitu*) передбачає «...встановлення певних меж чого-небудь та зобов'язувати щось обмежувальними умовами» [16, с. 449]. Термін «обмеження» законодавець в окремих випадках використовує у назві самого нормативно-правового акта. До прикладу, Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 6 лютого 2018 року [23].

Треба зазначити, що правові обмеження спрямовані на забезпечення обмеження та підтримання необхідного режиму безпеки держави, громадської та особистої безпеки фізичних осіб, безпеки діяльності організацій через встановлення тимчасових обмежень прав і свобод фізичних осіб, прав організацій. До основних рис, які характеризують встановлені обмеження, можна зарахувати: 1) наявність потенційної та реальної загрози безпеки для держави, фізичних, юридичних та інших осіб у локальному та глобальному значенні. Фактично йдеться про спеціальний суб'єкт, наділений додатковими властивостями [24, с. 77]; 2) покладання спеціальних обов'язків і прав на осіб, що обмежують конституційні права і обов'язки громадян (під час проведення масових заходів, під час призупинення підприємницької діяльності та інше); 3) застосування обмежень для всіх фізичних та юридичних осіб може бути і вибіркоким).

Адміністративно-правові обмеження можуть бути міжгалузевими та галузевими за об'єктом правового регулювання. До них сповна належать розглянуті нами критерії класифікації адміністративно-правових заборон. До особливостей адміністративно-правових обмежень слід зарахувати:

- 1) обмеження матеріальної відповідальності суб'єкта адміністративного правопорушення;
- 2) обмеження дієздатності фізичної особи;
- 3) обмеження життєдіяльності потерпілого від адміністративного правопорушення як повної, так і часткової втрати здатності до самообслуговування, спілкування, пересування, навчання, контролю за власною поведінкою, а також значне зменшення трудової активності та зниження фахової кваліфікації тощо;
- 4) обмеження осудності особи за умови наявності у неї під час вчинення адміністративного правопорушення психічного розладу, який став перепорою для усвідомлення та контролю за своїми діями чи бездіяльністю;
- 5) обмеження волі, що має тимчасовий характер і застосовується у вигляді адміністративного арешту (ст. 32 КУпАП) та арешту з утриманням на гауптвахті (ст. 32-1 КУпАП) [25].

Застосування обмежень передбачено для осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності за вчинення протиправних дій чи бездіяльності. Так, особа визнається суб'єктом адміністративного правопорушення, але до неї не може бути застосовано будь-яке покарання із передбачених за цей проступок. Відповідно до ст. 32 КУпАП адміністративний арешт не може застосовуватись до вагітних жінок, що мають дітей до дванадцяти років, до осіб, які не досягли вісімнадцяти років, до інвалідів першої і другої груп. Арешт з утриманням на гауптвахті не може застосовуватись до військовослужбовців жінок (ст. 32-1 КУпАП).

До адміністративно-правових обмежень слід зарахувати застосування до правопорушника адміністративних стягнень у вигляді: 1) оплатного вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення (ст. 287 КУпАП); 2) конфіскації предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення (ст. 29 КУпАП); 3) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (ст. 30 КУпАП).

До обставин, що обмежують застосування адміністративної відповідальності, згідно з чинним КУпАП належать:

- 1) вік особи, наявність якого обмежує притягнення особи до адміністративної відповідальності (ст. 12 КУпАП);
- 2) відповідальність неповнолітніх (ст. 13 КУпАП);
- 3) відповідальність посадових осіб (ст. 14 КУпАП);
- 4) відповідальність власників (співвласників) транспортних засобів (ст. 14-1 КУпАП);
- 5) відповідальність у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху (ст. 14-2 КУпАП);
- 6) відповідальність військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, за вчинення адміністративних правопорушень (ст. 15 КУпАП);
- 7) відповідальність іноземців і осіб без громадянства (ст. 16 КУпАП).

На обмеження діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин впливають адміністративно-правові режими, призначення яких полягає у створенні і підтриманні особливого порядку функціонування суб'єктів на постійній чи тимчасовій основі [26, с. 197].

Розглянуті особливості адміністративно-правових обмежень за своїм змістом і застосуванням мають правове матеріальне і процесуальне наповнення, що дає змогу визначити їх як систему адміністративно-правових заходів, застосування яких передбачає досягнення мети обмеження на умовах дотримання принципу законності.

Висновки. Розглянута проблема адміністративно-правових заборон і обмежень характеризує Українську державу як демократичну і правову державу, яка гарантує через чинне національне законодавство дотримання і захист прав, свобод і законних інтересів громадян. Наявні юридичні заборони та обмеження не порушують конституційних прав людини, а лише захищають їх за умови неухильного дотримання наявного правового порядку населенням України. Правовий порядок в Україні і дотримання його на основі правозаконності є однією з умов стабільності українського суспільства, подолання негараздів у соціально-економічній та інших сферах людської життєдіяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандурка О. М. *Заходи адміністративного припинення в діяльності міліції: дис. ... канд. юрид. наук.* Харків, 1994. С. 98–113.
2. *Адміністративне право України: навч. посіб. / за заг. ред. Т. О. Коломоєць, Г. Ю. Гулевської.* К.: Істина, 2007. С. 71.
3. *Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2-х т.: Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова).* К.: Юридична думка, 2004. 584 с.
4. *Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй.* Х.: Право, 2010. 624 с.
5. Колпаков В. К. *Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право): навч. посіб. / В. К. Колпаков.* К.: Юрінком Інтер, 2008. 256 с.
6. Колпаков В. К., Гордеев В. В., Сопілко І. М. та ін. *Процесуальний примус в адміністративній відповідальності: монографія.* Харків юридичний, 2011. 416 с.
7. *Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка.* 2-ге вид. переробл. і доповн. К.: Вид-во «Юридична думка», 2011. 1020 с.
8. Коломоєць Т. О. *Адміністративне право України. Академічний курс: підручник / Т. О. Коломоєць.* К.: Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
9. Ильин Ю. Д. *Новый англо-русский и русско-английский словарь. Свыше 100 000 терминов, сочетаний, эквивалентов и значений. С транскрипцией / Под ред. В. И. Голуб и канд. юрид. наук проф. Ю. Д. Ильина.* М.: Живой язык, 2009. 528 с.
10. Білл про права людини Сполучених Штатів Америки (1789 р.).

URL: <https://www.usa-info.com.ua/constitution/symbol/constitution> (дата звернення: 28.03.2018). 11. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Збірник законодавчих актів: станом на 21 березня 2014 року (Відповідає офіц. текстові). К.: Алерта, 2014. 96 с. 12. Кодекс адміністративного судочинства України. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 332 с. 13. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 13 червн. 2013 року (офіц. текст). К.: ПАЛИВОДА А.В., 2013. 212 с. 14. Кримінальний процесуальний кодекс України (текст). К.: Центр учбової літератури, 2012. 254 с. 15. Закон України «Про прокуратуру»: у редакції закону № 1697-VII від 14 жовт. 2014 року (офіц. текст). К.: ПАЛИВОДА А.В., 2014. 112 с. 16. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. О. Єрошенко. Донецьк: ТОВ «Глорія Трейд», 2012. 864 с. 17. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 15 лют. 2013 р.: (офіц. текст). К.: ПАЛИВОДА А.В., 2013. 60 с. 18. Закон України «Про очищення влади»: чинне законодавство станом на 16 жовт. 2014 р.: (офіц. текст). К.: ПАЛИВОДА А.В., 2014. 32 с. 19. Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки». К.: ПАЛИВОДА А.В., 2015. 20 с. 20. Правила дорожнього руху України зі змінами та допов. станом на 14 квітня 2016 року: (офіц. текст). К.: ПАЛИВОДА А. В. 2016. 80 с. 21. Закон України «Про національну поліцію». С.: ТОВ «ВВП НОТІС», 2015. 84 с. 22. Закон України «Про державну службу»: чинне законодавство з 01.05.2016 р.: (офіц. текст). К.: ПАЛИВОДА А. В., 2016. 88 с. 23. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2018. № 13. Ст. 69. 24. Ківалов С. В., Біла Л. Р. Адміністративне право України: навч.-метод. посіб. 3-є вид. переробл. і доповн. Одеса: Юридична література, 2006. 488 с. 25. Кодекс України про адміністративні правопорушення: чинне законодавство із змінами та допов. на 24 березня 2017 року: (офіц. текст). К.: Алерта, 2017. 266 с. 26. Круглов В. А. Административное право Республики Беларусь: Общая часть: пособие / В. А. Круглов, И. И. Мах. Минск: Амалфея, 2017. 218 с.

REFERENCES

1. Bandurka, O. M. (1994) *Zahody administratyvnogo pryypynennja v dijtal'nosti milicii': dys. kand. juryd. Nauk* [Measures of the administrative stopping are in activity of militia]. Kharkiv (in Ukrainian).
2. Kolomojec', T. O., Gulevs'ka, G. Ju. (ed.) (2007) *Administratyvne pravo Ukrai'ny: Navchal'nyj posibnyk* [Administrative law of Ukraine]. Kyiv: Istyna (in Ukrainian).
3. Aver'janov, V. B. (ed.) (2004) *Administratyvne pravo Ukrai'ny. Akademichnyj kurs: pidruchnyk: U dvoh tomah: Tom 1. Zagal'na chastyna* [Administrative law of Ukraine]. Kyiv: Vyd-vo «Jurydychna dumka» (in Ukrainian).
4. Bytjak, Ju. P., Garashhuk, V. M., Zuj, V. V. (ed.) (2010) *Administratyvne pravo Ukrai'ny. Akademichnyj kurs: pidruchnyk* [Administrative law of Ukraine]. Kyiv: Pravo (in Ukrainian).
5. Kolpakov, V. K. (2008) *Administratyvna vidpovidal'nist' (administratyvno-deliktne pravo): navch. posib.* [Administrative responsibility (administratively deliktne right)]. Kyiv: Jurinkom Inter (in Ukrainian).
6. Kolpakov, V. K., Gordejev, V. V., Sopilko, I. M. tain. (2011) *Procesual'nyj pryumus v administratyvnij vidpovidal'nosti: Monografija* [The judicial compulsion is in administrative responsibility]. Kharkiv jurydychnyj (in Ukrainian).
7. Shemshuchenko, Ju. S. (ed.) (2011) *Velykyj encyklopedychnyj jurydychnyj slovnyk* [The Great encyclopedic legal dictionary]. Kyiv: Vyd-vo «Jurydychna dumka» (in Ukrainian).
8. Kolomojec', T.O. (2011) *Administratyvne pravo Ukrai'ny. Akademichnyj kurs: pidruchnyk* [Administrative law of Ukraine]. Kyiv: JurinkomInter (inUkrainian).
9. Il'in, Ju. D. (2009) *Novyjanglo-russkijirusko-anglijskijislovar'. Svyshe 100 000 terminov, sochetanij, jekvivalentov i znachenij. S transkripciej* [The New English-Russian and Russian-English dictionary]. Moscow: Living language (in Russian).
10. *Bill' pro prava ljudyny Spoluchenyh Shtativ Ameryky (1789 r.)* [A bill is about human of the United States of America rights]. Available from: <https://www.usa-info.com.ua/constitution/symbol/constitution> [Accessed 28th March 2018].
11. *Konvencija pro zahyst prav ljudyny i osnovopolozhnyh svobod: Zbirnyk zakonodavchyh aktiv: stanom na 21 bereznja 2014 roku (Vidpovidaje ofic. tekstovi)* [The Convention is about defence of human rights and fundamental freedoms]. Kyiv: Alerta (in Ukrainian).
12. *Kodeks administratyvnogo sudochynstva Ukrai'ny* [The Code of the

administrative legal proceeding of Ukraine]. Kyiv: Jurinkom Inter (in Ukrainian). 13. *Kryminal'nyj kodeks Ukraini'ny: chynne zakonodavstvo zi zminamy ta dopovnennjamy stanom na 13 chervn. 2013 roku (ofic. tekst)* [The Criminal code of Ukraine]. Kyiv: PALYVODA A.V. (in Ukrainian). 14. *Kryminal'nyj procesual'nyj kodeks Ukraini'ny (tekst)* [The Criminal code of practice of Ukraine]. Kyiv: Centr uchbovoi' literatury (in Ukrainian). 15. *Zakon Ukraini'ny «Proprokuraturu»: uredakcii' zakonu No. 1697-VIIvid 14 zhovt. 2014 roku (ofic. tekst)* [The law of Ukraine is «On the office of public prosecutor»]. Kyiv: PALYVODA A.V. (in Ukrainian). 16. Jeroshenko, O. (ed.) (2012) *Velykyj tlumachnyj slovnyk suchasnoi' ukrai'ns'koi' movy* [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian]. Donetsk: TOV «Glorija Trejd» (in Ukrainian). 17. *Zakon Ukraini'ny «Proprofesijni spilky i' hprava ta garantii' dijal'nosti»: chynne zakonodavstvo zi zminamy ta dopov. Stanom na 15 ljut. 2013r.: (ofic. tekst)* [The law of Ukraine is «On trade unions, their rights and guarantees of activity»]. Kyiv: PALYVODA A. V. (in Ukrainian). 18. *Zakon Ukraini'ny «Pro ochyshhennja vlady» : chynne zakonodavstvo stanom na 16 zhovt. 2014r.: (ofic tekst)* [The law of Ukraine is «On cleaning of power»]. Kyiv: PALYVODA A.V. (in Ukrainian). 19. *Zakon Ukraini'ny «Pro zasudzhennja komunistychnogo ta nacional-socialistychnogo (nacysts'kogo) rezhymiv v Ukraini'ni ta zaboronu propagandy i'hn'oi' symvoliky»* [The Law of Ukraine «On conviction communist and nacional-socialistical (nazi) modes in Ukraine and prohibition of propaganda of their symbolism»]. Kyiv: PALYVODA A.V. (in Ukrainian). 20. *Pravyla dorozhn'ogo ruhu Ukraini'ny zi zminamy ta dopov. stanom na 14 kvitnja 2016 roku: (ofic. tekst)*[The Rule travelling motion of Ukraine]. Kyiv: PALYVODA A.V. (in Ukrainian). 21. *Zakon Ukraini'ny «Pro nacional'nu policiju»* [The law of Ukraine is «On a national police»]. Sumy: TOV «VVP NOTIS» (in Ukrainian). 22. *Zakon Ukraini'ny «Pro derzhavnu sluzhbu»: chynne zakonodavstvo z 01.05.2016 r.: (ofic. Tekst* [The law of Ukraine is «On government service»]. Kyiv: PALYVODA A. V. (in Ukrainian). 23. *Pro tovarystva z obmezhenomu ta dodatkovoju vidpovidal'nistju: Zakon Ukraini'ny (2018)* [On societies with the limited and additional liability: Law of Ukraine]. Information from the Verkhovna Rada of Ukraine,13, 69 (in Ukrainian). 24. Kivalov, S. V., Bila, L. R. (2006) *Administratyvne pravo Ukraini'ny: Navch.-metodych. posibnyk. 3-e vyd. pererobl. i dopovn* [Administrative law of Ukraine]. Odesa: Jurydychna literatura (in Ukrainian). 25. *Kodeks Ukraini'ny pro administratyvni pravoporushennja: chynne zakonodavstvo iz zminamy ta dopov. na 24 bereznja 2017 roku: (ofic. tekst)* [The Code of Ukraine is about administrative offences]. Kyiv: Alerta (inUkrainian). 26. Kruglov, V. A. (2017) *Administrativnoe pravo Respubliki Belarus': Obshhaja chast': posobie* [Administrative law of Republic Byelorussia]. Minsk: Amalfeja (in Russian).

Дата надходження: 30.04.2018 р.